

було ухвалено нині чинний Закон України «Про Конституційний Суд України» від 16 жовтня 1996 р., а також організовано постійну роботу цього конституційного органу [3, с. 10].

Слід зазначити, що до прикладу, голова Конституційного Суду Республіки Вірменія Г. Г. Арутюнян пише, що практика звернення громадян до Конституційного суду є дечим більшим, ніж звичайний захист прав і свобод людини. Цей інститут забезпечує реальну участь громадян у конституційному процесі й тим самим стає новим і ефективним механізмом реалізації безпосередньої демократії [1, с. 71].

Вважаємо, що система конституційних прав людини і громадянина в Україні охоплює теоретично максимально всеосяжний спектр прав і свобод у виборі способів і засобів життєдіяльності кожної людини, що проживає чи перебуває в нашій країні. І це, безумовно, позитивне надбання нашого суспільства.

Однак практична реалізація та захист цих прав і свобод майже щоразу наштовхуються на значні перепони і перешкоди, що мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер та є підґрунтям для невирішених проблем у цій сфері. Саме верховенство права як універсальний феномен формування оптимальної збалансованості суспільних, особистісних і державних відносин надає можливість кожній людині зреалізувати в повному обсязі власні права і свободи.

Підсумовуючи, слід зазначити, що удосконалення механізмів реалізації прав і свобод людини, дії та дієвості права, слугують створенню надійних гарантованих можливостей щодо захисту прав і свобод в умовах подолання економічної, соціальної та духовної криз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Арутюнян Г. Т. Конституціоналізм: уроки, вызови, гарантії : сб. избр. публикаций и выступлений на междунар. форумах, посвящ. данной проблематике. Киев, Логос, 2011. С. 71.
2. Головін А. С. Захист прав і свобод людини і громадянина єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2013. 20 с.
3. Коваленко В. Модернізація Конституції та реформа місцевого самоврядування в Україні. *Голос України*. 2013. 29 листоп. (№ 226). С. 10-11
4. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
5. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури. Київ: Знання, 2000. 359 с.

О.М.Гумін

д.ю.н., завідувач кафедри кримінального права і процесу

Х. Т.Зубрицька

студентка 1-го курсу, групи ПВ-14

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІВ

Діяльність судді стосовно здійснення правосуддя вимагає гарантування принципів законності, безсторонності, дотримання верховенства права тощо. Судді є незалежними та недоторканими, і це гарантує Конституція України [1, с.141].

У своїй діяльності щодо здійснення правосуддя суддя є незалежний від незаконного впливу, тиску чи будь-якого втручання. Однак, за свої дії він може нести відповідальність. Якщо, звичайно, для цього є підстави, закріплені законом. В Законах України закріплені особливий порядок притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності. Така відповідальність має спеціальний характер. Дослідження підстав, а також механізм притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності встановлені в Законі України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року [3].

Незалежне ставлення суддів до виконання своїх обов'язків, забезпечується системою правових засобів, одним з яких, власне, є дисциплінарна відповідальність. Застосування дисциплінарних засобів хоча і не єдиний, але досить таки ефективний метод протидії порушенням дисципліни з боку суддів. Вважаю, що саме це обумовлює необхідність такого механізму відповідальності суддів, який робить її адекватним засобом забезпечення належного правосуддя, при цьому, зберігаючи баланс між тим самим механізмом притягнення носіїв судової влади до відповідальності та гарантіями суддівської діяльності.

У 2011 році зафіксовані показники притягнення суддів, а саме, Вища кваліфікаційна комісія суддів України притягнула до дисциплінарної відповідальності 149 суддів, звільнено було 7. У 2012 р.

притягнуто 109, звільнено 16, у 2013 р. прийнято 101 рішення про застосування до судді дисциплінарне стягнення у вигляді догани. Не варто забувати, що також дисциплінарна відповідальність є компонентом кількох самостійних правових підсистем: елементом правового статусу судді, окремим підвидом юридичної відповідальності, елементом забезпечення належної службової дисципліни і відправлення правосуддя, що й обумовлює особливості її розгляду [5, с. 5].

Дисциплінарне провадження щодо судді здійснюють дисциплінарні палати Вищої ради правосуддя у порядку, визначеному Законом України "Про Вищу раду правосуддя".

Проте, якщо формально, то звільнення судді в Україні не відносять до дисциплінарної відповідальності. Суддю з посади звільняють не дисциплінарні органи, а Президент України та Верховна Рада України, а така підстава звільнення, як «порушення присяги» визначена Конституцією України. Тому, звільнення з цієї підстави інколи називають конституційною, а не дисциплінарною відповідальністю [4, с. 317].

Дисциплінарна відповідальність суддів є одним із засобів забезпечення виконання ними власних службових обов'язків, тобто дотримання суддівської дисципліни. Як вид юридичної відповідальності, вона полягає у накладенні на порушника суддівської дисципліни позбавлень морального, матеріального та організаційного характеру, і є одним із засобів забезпечення відповідної діяльності і поведінки суддів професійним стандартам.

Щодо суддівської дисципліни, С. В. Подкопаєв зазначає, що вона полягає у дотриманні певних правил. До них відносяться загальновизнані норми моралі і поведінки, що існують у суспільстві, стандарти, які регулюють, власне, службову діяльність та суддівські стандарти, які вже стосуються позаслужбової поведінки і діяльності. Дисциплінарний проступок судді С. В. Подкопаєв розуміє, як щось винне, якесь протиправне порушення службових обов'язків [2, с. 216]. Людина, яка уповноважена здійснювати правосуддя повинна бути насамперед наділена високими морально-етичними якостями, а не лише просто знати як виконувати обов'язки, які на неї покладені.

Після того, як Україна стала незалежною, в нормі чинного законодавства були визначені підстави, за наявності яких суддю може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності у порядку дисциплінарного провадження.

Відповідальність суддів є невід'ємним елементом ефективності та незалежності судочинства. Важливою є гарантія професійності та ефективності суддівства. Досить таки визначальний вплив на професійність суддів має процедура добору. Впродовж неї держава повинна перевірити фаховий рівень та морально-етичні якості майбутнього судді. Якщо під час виконання своїх професійних обов'язків суддя дає привід сумніватись у його фаховості та моральності, то діяти починає Інститут дисциплінарної відповідальності. Законодавче закріплення підстав притягнення до дисциплінарної відповідальності, їх чіткість та вичерпність, прозорість процедури притягнення до дисциплінарної відповідальності та незалежність дисциплінарного органу покликані убезпечити суддів від впливу, а також свавільної розправи над ними. Сучасний європейський стандарт наголошує на тому, що підставою для притягнення до дисциплінарної відповідальності може стати неспроможність судді сумлінно та ефективно виконувати покладені на нього обов'язки, водночас застерігаючи те, що суддя не може нести відповідальність за рішення, скасовані судами вищої інстанції.

На сьогоднішній день практика свідчить, що більшість суддів були притягнуті до дисциплінарної відповідальності за порушення строків розгляду справ. Авторитет правосуддя підриває порушення суддею правил суддівської етики, а так само і неповага під час здійснення судочинства до інших суддів, адвокатів, свідків. Етичні принципи випливають з досвіду всіх суддів і запроваджені вони для того, щоб сприяти розвитку суддівської культури, а також, звичайно, кращому розумінню роботи суддів. Вступаючи на посаду судді, він повинен здійснювати правосуддя цілком справедливо та незалежно, а при цьому підкорятись виключно закону і керуватись принципом верховенства права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України від 28.06.1996 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення 24.04. 2020)
2. Подкопаєв С. В. Дисциплінарна відповідальність суддів: сутність, механізм реалізації: монографія. 2-ге вид., випр. і допов. Х. : ВД «ІНЖЕК». 2005. 216 с.
3. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 7 липня 2010 р. №2453-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

4. Хавронюк М. І. Дисциплінарна відповідальність // Юридична відповідальність: проблеми виключення та звільнення. Колектив авторів. Відп. ред. Ю. В. Баулін. Донецьк: ПП «ВД «Кальміус». 2013. 317 с.

5. Шевченко А. В. Дисциплінарна відповідальність суддів України/ за ред. проф. А. В. Шевченка. К.: 2014. 260 с.

О. М. Гумін

завідувач кафедри кримінального права і процесу
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
д.ю.н., професор

М. Р. Іванчо

студент групи ПВ-35
ППО

ПРАВОВИЙ СТАТУС НЕПОВНОЛІТНІХ ЯК СУБ'ЄКТІВ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧИХ ПРАВОВІДНОСИН

Вплив на засуджених, які відбувають покарання у виховній колонії, як і кримінально-виконавча діяльність загалом, має правовий характер. Неповнолітній у кримінально-виконавчому праві розглядається як суб'єкт кримінально-виконавчих відносин із певним правовим статусом, що визначає його права та обов'язки у відносинах поряд із іншими суб'єктами й учасниками кримінально-виконавчих, цивільно-правових, адміністративних та інших правовідносин, що виникають у кримінально-виконавчій діяльності.

Очевидно, що останніми роками правовий статус засуджених у виховних колоніях, як і всіх засуджених, змінюється у напрямі розширення прав і свобод, якими вони можуть користуватися в умовах позбавлення волі. У напрямі зміцнення основ забезпечення прав засуджених до позбавлення волі змінилося і цивільне, житлове, сімейне законодавство, що суттєво вплинуло на правовий статус неповнолітніх у виховних колоніях. Проте залишається чимало прогалин, що перешкоджають здійсненню ефективної кримінально-виконавчої діяльності загалом та виправному впливу на неповнолітніх зокрема. Науковці визнають, що чинне кримінально-виконавче законодавство не забезпечує достатньою мірою потреби практики. Не всі елементи правового статусу засуджених розроблено чітко і повно в юридичній літературі. Є суперечні положення про розв'язок і взаємобумовленість правового статусу особи, громадянина і правового регулювання застосування покарання до особи, котрі не завжди відповідають положенням загальної теорії права [3, с. 91].

Правовий статус відображає основні сторони відносин особи з державою та суспільством. Правовий статус є системою зразків поведінки суб'єктів, які захищаються державою з одного боку, а з іншого – схвалені суспільством. Вважаємо, що найбільш вдало цей інститут права відображає таке визначення: правовий статус – це система прав, свобод і обов'язків громадян, юридичні гарантії їх забезпечення, види і форми юридичної відповідальності, які закріплені в Конституції України, інших законодавчих та підзаконних актах, з обмеженнями, які визначені законом і встановлені вироком суду та наявністю певних спеціальних прав і обов'язків, які передбачаються для досягнення мети покарань [5, с. 15–16].

Правовий статус засуджених – це різновид спеціального правового статусу, котрий, своєю чергою, поділяється на правові статуси осіб, які відбувають різні види покарання (позбавлення волі на певний строк, виправні роботи тощо) [3, с. 93–94]. О. І. Осауленко виокремлює спеціальний правовий статус засуджених, які відбувають покарання в колоніях загального, посиленого, суворого особливого режимів [5, с. 20].

У питаннях щодо обмеження прав засуджених відсутня будь-яка системність. Це, зокрема, стосується міжнародних нормативно-правових актів з прав людини. У цих документах визначені надзагальні, за якими можуть бути обмежені права людини; наголошується, що вони мають застосовуватися для досягнення тих цілей, для яких вони передбачені; допускаються обмеження